

Bibliografski odnosi u FRBR modelu

Šumrada, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:588658>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-18**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij informatologije

Matea Šumrada

Bibliografski odnosi u FRBR modelu

Završni rad

prof.dr.sc.Kornelija Petr Balog
dr.sc. Kristina Feldvari

Osijek, 2016.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za informacijske znanosti

Preddiplomski studij informatologije

Matea Šumrada

Bibliografski odnosi u FRBR modelu

Završni rad

Društvene znanosti, informacijske i komunikacijske znanosti, knjižničarstvo

Mentor: prof.dr.sc.Kornelija Petr Balog

Komentor: dr.sc. Kristina Feldvari

Osijek, 2016.

Sažetak

Rad se bavi bibliografskim odnosima u FRBR modelu. Cilj ovog rada bio je prikazati FRBR kao konceptualni model i njegovu važnost u knjižničnoj zajednici, te potaknuti korisnike na što veće i bolje razumijevanje bibliografskih odnosa koji se u ovom modelu prepoznaju i koji im mogu biti vrlo korisni. FRBR je konceptualni model entitet-atribut-odnos izrađen od strane IFLE u okviru knjižnične zajednice u razdoblju od 1992. do 1995.godine. Svrha FRBR-a je pomoću definiranih izraza odrediti zadaće koje obavlja bibliografski zapis u odnosu na različite potrebe korisnika. Model se sastoji od tri skupine entiteta koji su međusobno povezani i mogu biti opisani kroz attribute. U radu se prepoznaju odnosi koji se javljaju između ove tri skupine entiteta. Bibliografski odnosi služe za prikaz veza između jednog ili drugog entiteta, a tako pomažu i krajnjim korisnicima u snalaženju katalogizama, bibliografijama ili bazama podataka, odnosi pružaju dodatne informacije koje pomažu u povezivanju entiteta. Odnosi koje se javljaju i opisuju u prvoj skupini entiteta su cjelina-dio (whole-part) odnos, te dio-dio (part to part) odnos. Bibliografski odnosi u drugoj skupini entiteta su fizička osoba-djelo (person-work), korporativno tijelo-izraz (corporate body-expression) te korporativno tijelo-pojavni oblik (corporate body-manifestation), korporativno tijelo-primjerak (corporate body-item). A bibliografski odnos u trećoj skupini entiteta je odnos predmet-djelo (subject-work).

Ključne riječi: bibliografski odnosi, FRBR, konceptualni model, entiteti, atributi

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Funkcionalni zahtjevi za bibliografske zapise (FRBR).....	2
2.1..Entiteti i atributi u FRBR modelu	4
3. Bibliografski odnosi u FRBR modelu	4
3.1. Bibliografski odnosi u prvoj skupini entiteta.....	5
3.2.Bibliografski odnosi u drugoj skupini entiteta	9
3.3.Bibliografski odnosi u trećoj skupini entiteta	12
4. Zaključak.....	13
5. Literatura	16

1. Uvod

Funkcionalni zahtjevi za bibliografske zapise (FRBR) konceptualni je model izrađen u razdoblju od 1992. do 1995. godine, smatra se vrlo korisnim za cijelu knjižničnu zajednicu.

FRBR je poznatiji po svom akronimu više nego po cijelom naslovu, sam model smatra se vrlo korisnim i često se spominje i izvan knjižničnih okvira.¹

Zanimljivo je da se i sada nakon toliko godina još uvijek FRBR smatra novim modelom, a jedan od razloga može biti što se sva kataložna pravila temelje na starim principima.² Glavni zadatak i cilj ovog modela je to da se omogući lakši pristup informacijama, te da se olakša pronalazak relevantnih informacija.

FRBR je entitet-atribut-odnos model koji pristupa sadržaju djela bez obzira na kakvom je mediju i preko kakvog se pomagala može pristupiti neovisno o kataložnim pravilima. U modelu se prepoznaju i zadaci korisnika, a to su zadaci za koje se misli da su korisniku potrebni kako bi se snašao u mnoštvu bibliografskih informacija. Zadaci koji se navode su pronalazak građe, identificiranje entiteta, odabiranje entiteta te pristup entitetu.³

Model se sastoji od tri skupine entiteta te atributa i odnosa, pod entitetom podrazumijevamo objekt interesa korisnika, a atributi su elementi povezani sa entitetima.⁴

Bibliografski odnosi se definiraju kao odnosi između različitih bibliografskih entiteta. Odnosi pomažu korisnicima u lakšem snalaženju među bibliografijama, bazama podataka i naravno knjižničnim katalozima. Bibliografski odnosi javljaju se u sve tri skupine entiteta.⁵

¹Usp. Le Boeuf, Patrick. FRBR: hype or cure-all?, 2005, str.2. URL: http://polaris.gseis.ucla.edu/gleazer/461_readings/LeBouef2.pdf (2016-08-15)

²Usp. Žumer, Maja. FRBR: The end of the road or a new beginning? // American society of Information science and technology, 2007. str. 27. URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/bult.2007.1720330608/epdf> (2016-08-15)

³Usp. Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa: završni izvještaj / IFLA-ina Studijska skupina za uvjete za funkcionalnost bibliografskih zapisa. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo 2004.

⁴Barbarić, Ana. Entitet izraz konceptualnog modela FRBR: od teorijskog značaja do praktične primjene, 2008. str. 6. URL: <http://documents.tips/documents/entitet-izraz-konceptualnog-modela-frbr-od-teorijskog-znacaja-do-prakticne.html> (2016-08-10)

⁵Usp. Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa. Nav.dj.

Odnosi u prvoj skupini entiteta djelo-izraz gdje se povezuje izraz kroz djelo koje se realiziralo, zatim odnos djelo-izraz-pojavni oblik je odnos gdje je izraz utjelovljen u manifestaciju. Zatim odnos djelo-izraz-pojavni oblik-primjerak je odnos gdje je pojavni oblik primjerak manifestacije. U prvoj skupini entiteta prepoznajemo i odnos cjelina-dio, te dio-dio odnos.⁶

Bibliografski odnos u drugoj skupini entiteta je fizička osoba-djelo gdje se kolociraju sva djela jednog autora ili korporativnog tijela, u odnosu korporativno tijelo-izraz povezuje se izraz sa autorom ili korporativnim tijelom odgovornim za to djelo. Odnos korporativno tijelo-pojavni oblik je odnos koji povezuje pojavni oblik sa fizičkom osobom ili korporativnim tijelom koje je odgovorno za to djelo, zatim korporativno tijelo-primjerak je odnos koji povezuje fizičku osobu ili korporativno tijelo koje ga posjeduje.⁷

Bibliografski odnos na kojeg se nailazi u trećoj skupini entiteta je odnos predmet-djelo, a taj odnos služi za kolociranje svih djela koji su relevantni za određenu temu.⁸

2. Funkcionalni zahtjevi za bibliografske zapise (FRBR)

Zahtjevi za funkcionalnost bibliografskih zapisa (FRBR) model je koji je izrađen u okviru knjižnične zajednice i od neupitnog je značaja za istu. Model je nastao u razdoblju od 1992. do 1995. godine pod IFLA-nim okriljem. Engleski izvornik objavljen je 1998. godine, dok je hrvatski prijevod postao dostupan 2004. godine.⁹

Postojalo je mnogo nedoumica u kataložnim pravilima i pravilnicima te je stoga FRBR od velike važnosti i pomoći čak i krajnjim korisnicima. FRBR nudi novi pogled i perspektivu

⁶Noruzi, Alireza. FRBR and Tillett's taxonomy of bibliographic relationships.// Knowledge organization 39,6 (2012), str. 410. URL:

<http://eprints.rclis.org/25682/1/FRBR%20and%20Tillett's%20Taxonomy%20of%20Bibliographic%20Relationships.pdf> (2016-08-10)

⁷Isto, str.410.

⁸Isto, str.411.

⁹Usp. Barbarić, Ana. Nav.dj., str. 3.

o strukturi i bibliografskim odnosima kako bi i budućim katalogizatorima olakšali posao i kako bi na najbolji način zadovoljili sve korisničke potrebe.¹⁰

U današnje vrijeme sve je veća prisutnost digitalnih dokumenata stoga je potreban i drugačiji pristup istima. Zbog svoje dinamičke prirode digitalni dokumenti znatno se razlikuju od tradicionalnih te se u skladu s time mijena i pristup i elementi bibliografskih opisa.¹¹

FRBR je model za opisivanje entiteta atributa i odnosa i smatra se vrlo važnim i relevantnim za svoje područje. FRBR je važan jer opisuje bibliografski svemir kakvog danas poznajemo, njime se oslobađamo od nepotrebnih izraza koji su često bili i dvosmisleni, daje nam svjež pogled na bibliografski svemir koristeći precizniji i razumljiviji jezik pomoću kojeg možemo pronaći nove načine za ispunjvanje kataloških ciljeva.¹²

FRBR je konceptualni model entitet-atribut-odnos koji i nije lagan za razumijevanje apsolutno svima, ali je od velike važnosti za knjižničnu zajednicu. Model entitet-atribut-odnos stvoren je za određenu svrhu i ima posebnu strukturu, te uključuje samo one aspekte koji su relevantni za njihovu primjenu i namjenu.¹³ Također, jedan od razloga korištenja konceptualnog modela svakako je to što su pokušavali identificirati nešto apstraktno i mnogima nerazumljivo.

U FRBR modelu veliku važnost pridaje se i korisničkim zadacima. Zadaci se odnose na to da korisnici traže određeni dokument ili pokušavaju pronaći sve vezano za tu temu, a zatim odabiru te dokumente i pokušavaju pristupiti istima. Korisnički zadaci su zapravo zadaci za koje se misli da krajnjem korisniku mogu pomoći u snalaženju bibliografskim svemirom.¹⁴

Prvi korisnički zadatak je pronaći građu, korisnik pretražuje katalog i pronalazi željenu građu. Drugi zadatak se odnosi na to da se identificira entitet i tada potvrđuje da pronađeni

¹⁰Usp. Tillet, Barbara. What is FRBR? :A conceptual mode for the bibliographic universe. Library of Congress.//Technicalities 25, 5(2003), str. 2.

¹¹Usp. Topić, Nada. Primjena modela FRBR za opis i pronalaženje digitanih dokumenata: funkcionalnost entiteta pojavni oblik.// Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4(2011), str. 143.

¹²Usp. Tillet, Barbara. The FRBR model: The functional requirements for bibliographic records, 2003, str. 3. URL: <http://www.loc.gov/catdir/cpsd/frbrengr.pdf> (2016-08-10)

¹³Usp. Carlyle, Allyson. Understanding FRBR as a conceptual model: FRBR and the bibliographic universe.//LRTS 50, 4(2004), str.266. URL:https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwijnP86M_NAhWBfRoKHQulBxUQFggkMAE&url=https%3A%2F%2Fjournals.ala.org%2Firts%2Farticle%2Fdownload%2F5444%2F6681&usg=AFQjCNFnfSPzAmPBTsq6ZThFinLj25ejAQ&sig2=kLak8wGjiunFm_p_GlyS7A (2016-08-15)

¹⁴Usp. Tillet, Barbara. Nav. dj., str. 1.

entitet odgovara traženom entitetu. Treći zadatak je odabiranje entiteta koji ispunjava korisničke zahtjeve, a na kraju slijedi pristup samom entitetu.¹⁵

2.1. Entiteti i atributi u FRBR modelu

FRBR model sastoji se od tri skupine entiteta koji su međusobno povezani i mogu biti opisani kroz attribute. Pod entitetom smatramo predmet korisničkog zanimanje, a sve tri grupe entiteta imaju attribute koji ih pobliže opisuju. Atributi su svojstva na koje nailazimo u FRBR modelu, a uključeni su u model kako bi korisnicima olakšali pronalazak različitih entiteta.¹⁶

U prvu skupinu entiteta ubrajamo djelo, izraz, pojavni oblik te primjerak a to su zapravo proizvodi intelektualnog i umjetničkog stvaralaštva. U drugoj skupini entiteta nalaze se nositelji umjetničkog ili intelektualnog stvaralaštva a to su fizička osoba i korporativno tijelo. U trećoj skupini entiteta nalaze se koncept, objekt događaj i mjesto, te bilo koji od entiteta iz prve ili druge skupine.

3. Bibliografski odnosi u FRBR modelu

Kada se govori o bibliografskim odnosima postoje neke vrste koje se pojavljuju i koje uzimamo u obzir. Bibliografski odnosi javljaju se u sve tri skupine entiteta.

U kontekstu modela odnosi služe kao „sredstvo“ za prikaz veze između jednog i drugog entiteta, a samim time i pomažu korisniku u kretanju tj. snalaženju u katalozima, bibliografijama i bazama podataka. Odnosi pružaju dodatne informacije koje su od velike pomoći korisnicima.¹⁷

¹⁵Isto, str.5.

¹⁶Usp. Taylor, Arlene G. Understanding FRBR: what it is and how it will affect our retrieval tools. Westport; London: Libraries unlimited, 2007.

¹⁷Usp. Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa. Nav.dj.

Bibliografski odnosi mogu se identificirati različitim analizama dokumenata i iz postojećih informacijskih sustava te iz određenih standarda i različitih setova pravila. Odnosi se smatraju bitnima jer povezuju dva ili više bibliografska entiteta.

Odnosi su vrlo bitan dio bibliografskog svemira jer povezuju entitete i pružaju kontekst za njih. U FRBR modelu odnosi se zapravo deklariraju na apstraktan način i u cjelini, te na taj način omogućuju uključivanje dodatnih detalja na vrlo koherentan način.¹⁸

Sve ono što se zna o bibliografskim odnosima zapravo se oslanja na informacije koje su se preuzele ispitivanjem i tumačenjem informacija za koje se smatra da su vrlo korisne za bibliografski pristup i opis.¹⁹

Ono što je svakako cilj je to da se želi potaknuti sve veće korištenje bibliografskih odnosa i što bolje razumijevanje istih. Odnosi između djela, izraza, pojavnog oblika i manifestacije smatraju se glavnom, tj. srži samog modela, te se smatraju obaveznima. Ostali odnosi se potiču na sve veće korištenje jer omogućuju istraživanja, te su vrlo bitni i korisni za krajnje korisnike.²⁰

3.1. Bibliografski odnosi u prvoj skupini entiteta

Bibliografski odnosi mogu se ogledati na mnogo načina i pronalaze se u ove tri skupine entiteta te ih se smatra vrlo bitnim faktorom u FRBR modelu.

U prvoj skupini entiteta postoje odnosi koji su svojstveni između entiteta prve skupine. Primarnim odnosom smatramo to da se djelo realizira kroz izraz-to je odnos, izraz se utjelovljuje u pojavni oblik-to je odnos, te pojavni oblik ima svoje primjerke u primjerku-to je odnos.²¹

Djelo je samostalna intelektualna ili umjetnička tvorevina, dok je izraz intelektualna ili umjetnička realizacija tog djela. Pod pojavnim oblik se podrazumijevaju svi objekti koji imaju

¹⁸ Usp. Riva, Pat; Le Boeuf, Patrick; Žumer, Maja. FRBR-Library reference model. IFLA, 2016, str. 43. URL: http://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/frbr-lrm/frbr-lrm_20160225.pdf (2016-08-15)

¹⁹ Usp. Tillet, Barbara. Nav. dj., str. 21.

²⁰ Usp. Riva, Pat; Le Boeuf, Patrick; Žumer, Maja. Nav. dj., str. 43.

²¹ Usp. Tillet, Barbara. Nav. dj., str. 21.

isti sadržaj ili oblik npr. knjiga. Primjerak označava npr. kopiju članka objavljenu na internetu.

U prvoj skupini entiteta nailazimo na odnos djelo-izraz gdje se izraz povezuje na rad.

1.primjer:²²

w1 Antoine de Saint-Exupery Le petit prince

e1 originalan tekst na francuskom jeziku

e2 prijevod na hrvatski jezik- Mia Pervan

2.primjer:²³

w1 Dan Brown The Da Vinci Code

e1 originalan tekst na engleskom jeziku

e2 prijevod na hrvatski jezik Suzana Sesvečan

3.primjer:²⁴

w1 Andrea Kettenmann Frida Kahlo: Dolor y pasion

e1 originalan tekst na španjolskom jeziku

e2 prijevod na engleski jezik Karen Williams

Odnos djelo-izraz-pojavni oblik je odnos gdje je izraz utjelovljen kroz pojavni oblik.

1.primjer:²⁵

w1 J.S.Bach

e1 izvodi Glen Gould 1981.godine

m1 snimka objavljena 1982. od strane CBS Records-a

m2 snimka ponovno izdana na CD-u 1993. od strane Sony-ja

²² Podaci preuzeti sa GISKO online kataloga

²³ Isto.

²⁴ Isto.

²⁵ Primjer preuzet iz: Tillet, Barbara. The FRBR model: The functional requirements for bibliographic records, 2003, str. 23. URL: <http://www.loc.gov/catdir/cpsd/frbreng.pdf> (2016-08-15)

m3 digitalizacija Sony-ja izdana u obliku MP3-a izdana 2000.g.

2.primjer:²⁶

w1 W.A.Mozart Don Giovanni

e1 izvodi Guiseppe Valdeno; Gottlob Frich et.al.

m1 snimka na CD-u iz 2000.godine

m2 snimka opere iz 2001.godine na CD-u od strane Borneo trade-a

m3 snimka izdana na DVD-u 2005. godine

3.primjer:²⁷

w1 Antonio Vivaldi II cimento dell' armonia e dell'invenzione

e1 izvedeno od strane Academie Bizantine

m1 snimka na CD-u iz 1996.godine

m2 snimak ponovno objavljen 2001. godine na CD-u

m3 snimak iz 2007. godine na DVD-u

Odnos djelo-izraz-pojavni oblik-primjerak odnos je gdje je primjerak jedinstveni pojavni oblik u tom odnosu.

1.primjer:²⁸

w1 Lost treasures of the world

e1 interaktivna elektronička građa

m1 CD objavljen 1994. od strane Follgard CD Visions-a

i1 prvu kopiju posjeduje Calgary Public Library

²⁶ Podaci preuzeti sa GISKO online kataloga

²⁷ Isto.

²⁸ Primjer preuzet iz : Tillet, Barbara. The FRBR model: The functional requirements for bibliographic records, 2003, str. 24. URL: <http://www.loc.gov/catdir/cpsd/frbreng.pdf> (2016-08-15)

i2 drugu kopiju posjeduje Calgary Public Library

2.primjer:²⁹

w1 Biologija i uzgoj kaveznih ptica

e1 elektronička građa

m1 CD-ROM izdan 2008.g. od strane Školske knjige

i1 primjerak posjeduje Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

3.primjer:³⁰

w1 Klikni mišem 8!

e1 elektronička građa

m1 CD-ROM izdan 2008. godine od strane Školske knjige

i1 prvu kopiju posjeduje Gradska i sveučilišna knjižnica

i2 drugu kopiju posjeduje Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

Odnos na koji nailazimo u prvoj skupini entiteta je i odnos cjelina dio (whole-part). Ovaj odnos je vrlo bitan danas u digitalnom dobu kada je prisutnost elektroničkih dokumenata vrlo velika. Odnos se sastoji od komponenti i skupina.³¹

Glavni primjer za ovaj odnos svakako su web stranice, samu stranicu gledamo kao cjelinu, ali i njezine dijelove kao komponente. Npr. slika, tekst zvuk sve sačinjava kvalitetnu stranicu i može se sagledati kao cjelina ali se treba obratiti velika pozornost i na zasebne komponente ovog odnosa.³²

Primjer odnosa cjelina-dio si u elektronički časopisi gdje se sam časopis čini cjelinu, no vrlo bitni su i sam tekst, slike i moguće ilustracije. Odnos dio-dio (part to part) je zapravo odnos

²⁹ Podaci preuzeti sa GISKO online kataloga

³⁰ Isto.

³¹ Usp.Tillet, Barbara.Nav.dj. str.27.

³² Isto, str.28.

između dijelova, FRBR ih prepoznaje kao sekvencijalne i kao popratne. Kao sekvencijalni smatramo određivanje redoslijeda među dijelovima u pronalaženju traženih informacija.³³

Popratni su zapravo neke dodate stvari kao što su npr. karte koje prate određeni video, popratne ploče koje ilustriraju glavni tekst ili knjižica riječi pjesama koja prati glazbeni CD.³⁴

3.2. Bibliografski odnosi u drugoj skupini entiteta

Odnos koji se pojavljuje u drugoj skupini entiteta je odnos fizička osoba-djelo (person-work), ovaj odnos služi za kolociranje svih djela jednog autora ili korporativnog tijela.

1.primjer:³⁵

w1 Balade Petrice Kerempuha

w2 Banket u Blitvi

w3 Baraka Pet Be

p1 Miroslav Krleža

2.primjer:³⁶

w1 Braća Karamazovi

w2 Idiot

w3 Zločin i kazna

p1 Fjodor Mihajlovič Dostojevski

3.primjer:³⁷

w1 Kamen na cesti

³³ Isto, str.30

³⁴ Isto.

³⁵ Podaci preuzeti sa GISKO online kataloga

³⁶ Isto.

³⁷ Isto.

w2 Grička vještica

w3 Kći Lotrščaka

p1 Marija Jurić-Zagorka

Odnos korporativno tijelo-izraz (corporate body-expression) je odnos koji povezuje izraz sa nekim autorom ili korporativnim tijelom odgovornim za to isto djelo. Osoba ili korporativno tijelo odgovorno za izraz tog djela odgovorno je i za specifičnosti intelektualnog ili umjetničkog stvaralaštva, dok je ideju o sadržaju djela možda stvorio i netko drugi.³⁸

1.primjer:³⁹

e1 a 1980 performance of Allegri's Miserere

e2 a 1986 performance of Josquin's Missa pange lingua

e3 a 1989 performance of Lassus' Missa osculetur me

cb1 The Tallis Scholars

2.primjer:⁴⁰

e1 1975. izvedba opere Gubec-beg

e2 1983. izvedba opere Jadnici

e3 1988. izvedba predstave Ognjište

cb1 Ladarice

3.primjer:⁴¹

e1 2009. izvedba Haydnove Armide

e2 2011. izvedba Ioloante

³⁸ Isto, str.36.

³⁹ Primjer preuzet iz : Tillet, Barbara. The FRBR model: The functional requirements for bibliographic records, 2003, str. 36. URL: <http://www.loc.gov/catdir/cpso/frbren.pdf> (2016-08-15)

⁴⁰ Podaci preuzeti sa službenih stranica ansambla Lado: <http://www.lado.hr/> (2016-07-09)

⁴¹ Podaci preuzeti sa službenih stranica Mozarteum Orchestra Salzburg: <http://www.mozarteumorchester.at/> (2016-07-09)

e3 2008. izvedba Romea i Julije

cb1 Mozarteum Orchestra Salzburg

Odnos korporativno tijelo-pojavni oblik (corporate body-manifestation) je odnos koji služi za kolociranje svih pojava oblika proizvedenih ili diseminiranih od strane autora ili korporativnog tijela.

1.primjer:⁴²

m1 publikacija objavljena 2014.g. pod naslovom Mima i kvadratura-Želimir Periš

m2 publikacija objavljena 2011.g.pod naslovom Crescendo-Becca Fitzpatrick

m3 publikacija objavljena 2007.g. pod naslovom Tajni tulum-R.L.Stine

cb1 Algoritam-nakladnička kuća

2.primjer:⁴³

m1 publikacija objavljena 2016.g. pod naslovom Rat i sjećanje-Željko Ivanković

m2 publikacija objavljena 2000.g. pod naslovom Među križom i polumjesecom-Mirjana Polić-Bobić

m3 publikacija objavljena 2003.g. pod naslovom Moć i pohlepa-Philippe Gigantes

cb1 Ljevak-nakladnička kuća

3.primjer:⁴⁴

m1 publikacija objavljena 1982.g. pod naslovom Poetry and prose- Justin Kaplan

m2 publikacija objavljena 2009.g. pod naslovom Complete novels-Blake Bailey

m3 publikacija objavljena 2016.g. od naslovom Letters-Edith Gelles

cb1 Library of America

⁴² Podaci preuzeti sa službene stranica nakladničke kuće Algoritam: <http://www.algoritam-mk.hr/> (2016-07-09)

⁴³ Podaci preuzeti sa službene stranice nakladničke kuće Ljevak: <http://www.ljevak.hr/> (2016-07-09)

⁴⁴ Podaci preuzeti sa službene stranice nakladničke kuće Library of America: <https://www.loa.org/books> (2016-07-09)

Odnos korporativno tijelo-primjerak (corporate body-item) odnos je koji povezuje osobu ili korporativno tijelo koje ga posjeduje.

1.primjer:⁴⁵

i1 Vinodolski zakon prijepis sa početka 16. stoljeća

cb1 Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb

2.primjer:⁴⁶

i1 izvorni rukopis Ivana Mažuranića-Smrt Smail-age Čengića, prije 1847.g.

cb1 Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb

3.primjer:⁴⁷

i1 izvorni rukopis Nikole Zrinskog-Elegia in mortem filii 17.stoljeće

cb1 Nacionalna i sveučilišna knjižnica

3.3.Bibliografski odnosi u trećoj skupini entiteta

Bibliografski odnos na kojeg nailazimo u trećoj skupini entiteta je odnos predmet-djelo (subject-work), odnos služi za kolociranje svih djela koji su relevantni za tu temu.

Bilo koji od entiteta u konceptualnom modelu uključujući i djelo može biti predmet djela. Djelo može biti o konceptu, objektu, događaju, mjestu, autoru, korporativnom tijelu, izrazu, pojavnom obliku te drugom djelu.⁴⁸

1.primjer:⁴⁹

c1 realizam

⁴⁵ Podaci preuzeti sa stranica Nacionalne i sveučilišne knjižnice-Zbirka rukopisa i starih knjiga

⁴⁶ Isto.

⁴⁷ Isto.

⁴⁸ Usp. Tillet, Barbara. Nav.dj.str.40.

⁴⁹ Podaci preuzeti sa GISKO online kataloga

w1 The Cambridge introduction to American literary realism

w2 Epoha realizma

2.primjer:⁵⁰

c1 ilirizam

w1 Hrvatska književnost u doba preporoda

w2 Ilirski pokret

3.primjer:⁵¹

c1 barok

w1 Barok u Hrvatskoj

w2 Barok i rokoko

4. Zaključak

Zahtjevi za funkcionalnost bibliografskih zapisa (FRBR) model je koji je izrađen u okviru knjižnične zajednice i od neupitnog je značaja za istu. Model je napravila IFLA u razdoblju od 1992.do 1995.godine. Hrvatski prijevod postao je dostupan 2004.godine.

FRBR nudi novi pogled na bibliografske odnose kako bi se olakšao posao cijeloj knjižničnoj zajednici, te i kako bi na najbolji način zadovoljili sve korisničke potrebe. Na umu se mora imati da je prisutna sve veća dostupnost elektroničkih dokumenata

FRBR je model za opisivanje entiteta atributa i odnosa i smatra se iznimno bitnim i relevantnim za svoje područje. Također pomaže u rješavanju nepotrebnih izraza i apstraktnih pojmova koji su mogli biti dvosmisleni i samo zbunjivati krajnje korisnike.

⁵⁰ Isto.

⁵¹ Isto.

FRBR je konceptualni model entitet-atribut-odnos koji možda i nije lagan za razumijevanje no uz malo truda vrlo lako se može savladati. Konceptualni model kao takav pokazao se vrlo korisnim za knjižničnu zajednicu. Model entitet-atribut-odnos ima posebnu strukturu i uključuje samo one aspekte koji su relevantni za njihovu primjenu i namjenu.

U FRBR modelu velika važnost pridaje se i korisničkim zadacima. Korisnički zadaci se odnose na to da korisnici prije pretraživanje traže određeni dokument ili pokušavaju pronaći sve vezano za tu temu, a zatim nakon pretraživanje odabiru dokumente i pristupaju njima.

Najjednostavnije rečeno korisnički zadaci su zadaci koji pomažu krajnjim korisnicima u snalaženju ponekad vrlo zahtjevnim bibliografskim svemirom. FRBR model sastoji se od tri skupine entiteta koji su međusobno povezani i mogu biti opisani kroz attribute. Pod entitetom smatramo predmet korisničkog zanimanje, a sve tri grupe entiteta imaju attribute koji ih mogu pobliže opisati.

Atributi su svojstva na koje nailazimo u FRBR modelu, a uključeni su u model kako bi korisnicima olakšali pronalazak različitih entiteta. U prvu skupinu entiteta ubrajamo djelo, izraz, pojavni oblik te primjerak a to su zapravo proizvodi intelektualnog i umjetničkog stvaralaštva.

U drugoj skupini entiteta nalaze se nositelji umjetničkog ili intelektualnog stvaralaštva a to su fizička osoba i korporativno tijelo, dok se u trećoj skupini entiteta nalaze koncept, objekt događaj i mjesto, te bilo koji od entiteta iz prve ili druge skupine.

Bibliografski odnosi prepoznanju se u FRBR modelu i oni su vrlo korisni, pogotovo krajnjim korisnicima. Bibliografski odnosi javljaju se u sve tri skupine entiteta. Bibliografski odnosi služe kao „sredstvo“ za prikaz veza između jednog i drugog entiteta, a samim time i pomažu korisniku u snalaženju u katalozima, bibliografijama ili bazama podataka.

Može se reći da bibliografski odnosi pružaju dodatne informacije koje su vrlo bitne i koje mogu biti od velike pomoći prvenstveno korisnicima. Bitno je naglasiti da se želi potaknuti što veće korištenje bibliografskih odnosa.

U prvoj skupini entiteta postoje odnosi koji su svojstveni između entiteta prve skupine. Djelo je samostalna intelektualna ili umjetnička tvorevina, dok je izraz intelektualna ili umjetnička realizacija tog djela. Pod pojavnim oblik se podrazumijevaju svi objeti koji imaju isti sadržaj ili oblik npr. knjiga. Primjerak označava npr. kopiju članka objavljenu na internetu.

Odnosi u prvoj skupini entiteta su djelo-izraz gdje se povezuje izraz kroz djelo koje se realiziralo, zatim odnos djelo-izraz-pojavni oblik je odnos gdje je izraz utjelovljen u manifestaciju. Zatim odnos djelo-izraz-pojavni oblik-primjerak je odnos gdje je pojavni oblik primjerak manifestacije.

U prvoj skupini entiteta prepoznajemo i odnos cjelina-dio, te dio-dio odnos. Odnos cjelina-dio je odnos koji je posebno bitan danas u digitalnom dobu jer se kao na primjeru web stranice ona gleda kao cjelina, no može se gledati i kroz različite komponente kao što su slika, zvuk, animacija.

Odnos dio-dio također je zanimljiv sada u digitalnom dobu i dostupnim materijalima, pod materijalima podrazumijeva se npr. dodatne karte, pripadajući CD uz udžbenik ili knjižica riječi pjesama. Bibliografski odnosi u drugoj skupini entiteta su fizička osoba-djelo gdje se kolociraju sva djela jednog autora ili korporativnog tijela, odnos korporativno tijelo-izraz u njemu se povezuje izraz sa autorom ili korporativnim tijelom odgovornim za to djelo.

Bibliografski odnos korporativno tijelo-pojavni oblik je odnos koji povezuje pojavni oblik sa fizičkom osobom ili korporativnim tijelom koje je odgovorno za to djelo, zatim korporativno tijelo-primjerak je odnos koji povezuje fizičku osobu ili korporativno tijelo koje ga posjeduje. Bibliografski odnos na kojeg nailazimo u trećoj skupini entiteta je odnos predmet-djelo (subject-work). Pod tim odnosom podrazumijeva se kolociranje svih djela koji su relevantni za tu temu.

Bilo koji od entiteta u konceptualnom modelu uključujući i djelo može biti predmet tog djela. Djelo može biti o konceptu, objektu, događaju, mjestu, autoru, korporativnom tijelu, izrazu, pojavnom obliku te drugom djelu. Primjer za ovaj odnos može biti književna epoha realizam te sva djela koja ona okuplja.

FRBR je izradom ovog konceptualnog modela uvelike promijenila al i modernizirala cijelu knjižničnu zajednicu te sve kataložne pravilnike. Nudi novu perspektivu i što je vrlo bitno oslobađa od nepotrebnog zbunjivanja i dvosmislenosti koje je do tada bilo napretek. Model se pokazao vrlo uspješnim te nadasve korisnim kako i za sadašnje te buduće katalogizatore, cijelu zajednicu koja stoji iza ali i ono što je najvažnije od velike je pomoći krajnjem korisniku i to je njegova najveća vrlina i prednost za kojom se tragalo.

5. Literatura

1. Barbarić, Ana. Entitet izraz konceptualnog modela FRBR: od teorijskog značaja do praktične primjene, 2008. str. 1-26. URL: <http://documents.tips/documents/entitet-izraz-konceptualnog-modela-frbr-od-teorijskog-znacaja-do-prakticne.html> (2016-08-15)
2. Carlyle, Allyson. Understanding FRBR as a conceptual model: FRBR and the bibliographic universe. // LRTS 50, 4(2004), str. 264.-273. URL: https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwijiNP86M_NAhWBfRoKHQulBxUQFggkMAE&url=http%3A%2F%2Fjournals.ala.org%2Flrts%2Farticle%2Fdownload%2F5444%2F6681&usq=AFQjCNFnfSPzAmPBTsq6ZThFinLj25ejAQ&sig2=kLak8wGjiunFm_p_GlyS7A (2016-08-15)
3. Le Boeuf, Patrick. FRBR: hype or cure-all?, 2005, str. 1-13. URL: http://polaris.gseis.ucla.edu/gleazer/461_readings/LeBouef2.pdf (2016-08-15)
4. Noruzi, Alireza. FRBR and Tillet's taxonomy of bibliographic relationships. // Knowledge organization 39,6 (2012), str. 409.-416. URL: <http://eprints.rclis.org/25682/1/FRBR%20and%20Tillet's%20Taxonomy%20of%20Bibliographic%20Relationships.pdf> (2016-08-10)
5. Riva, Pat; Le Boeuf, Patrick; Žumer, Maja. FRBR-Library reference model. IFLA, 2016, str. 1-71. URL: http://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/frbr-lrm/frbr-lrm_20160225.pdf (2016-08-15)
6. Taylor, Arlene G. Understanding FRBR: what it is and how it will affect our retrieval tools. Westport; London: Libraries unlimited, 2007.
7. Tillet, Barbara. The FRBR model: The functional requirements for bibliographic records, 2003, str. 1-46. URL: <http://www.loc.gov/catdir/cpsd/frbren.pdf> (2016-05-10)
8. Tillet, Barbara. What is FRBR? :A conceptual mode for the bibliographic universe. Library of Congress. // Technicalities 25, 5(2003), str. 1-7.
9. Topić, Nada. Primjena modela FRBR za opis i pronalaženje digitalnih dokumenata: funkcionalnost entiteta pojavni oblik. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4(2011), str. 142-160.
10. Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa: završni izvještaj / IFLA-ina Studijska skupina za uvjete za funkcionalnost bibliografskih zapisa. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo 2004.
11. Žumer, Maja. FRBR: The end of the road or a new beginning?. // American society of Information science and technology, 2007. str. 27.-29. URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/bult.2007.1720330608/epdf> (2016-08-15)

